

4. Воротняк Л. І. Особливості формування полікультурної компетентності магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах. *Вісник Житомирського державного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2008. № 39. С. 105–109.

5. Данилова Д. Ю. Формирование поликультурной компетентности студентов. *Учитель*. 2007. № 3. С. 12–15.

6. Васютенкова И. В. Развитие поликультурной компетентности учителя в условиях последипломного образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. СПб., 2006. 27 с.

Одержано 11.03.2018

Рассмотрены понятия профессионально-педагогической коммуникативной компетентности личности. Определено важную составляющую общей профессионально-педагогической коммуникативной компетентности личности – поликультурную компетентность.

Ключевые слова: содержание, формирование, компетентность, профессионально-педагогическая коммуникативная компетентность, поликультурная компетентность, полифункциональность.

УДК 316.62:001

Маргарита Сергіївна КОЛЕСНІКОВА,

студентка історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Науковий керівник:

Ніна Михайлівна АТАМАНЧУК,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та практичної психології
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В. Г. Короленка

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ЗЛОЧИННОСТІ, ДЕВІАНТОЛОГІЇ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Охарактеризовано соціальну психологію, соціологію злочинності, девіантологію в системі розвитку наукових знань у розрізі процесів історичного розвитку суспільства – від часів античності

до сьогодення. Проаналізовано закономірності поведінки і діяльності людей, їх життєвий досвід у малих та великих групах, соціалізацію особистості та розвиток соціальних установок.

Ключові слова: соціальна психологія, психологія злочинності, девіантологія, суспільство, суспільна свідомість, суспільні інтереси.

Соціальна психологія, соціологія злочинності, девіантологія посідають специфічне місце в системі наукового знання. Їх витoki мають глибоке коріння у психологічній науці. Ними цікавилися античні філософи, вчені Г. М. Андрєєва, Дж. Болдуїн, Л. С. Виготський, Поль де Вішер, В. Мак Дугал, Д. Маєрс, В. М. Мясіщев, Б. Д. Паригін, Ен Паркер, С. Л. Рубінштейн, Луї Сас та ін.

У найдавніші часи ці знання стосувалися питань, пов'язаних з положенням людини в суспільстві, впливом на неї та управлінням, що є обумовленістю соціально – психологічного знання запитів суспільства.

В наш час така обумовленість посилилася, і, за констатацією вчених, потреби практики суспільного розвитку диктують необхідність дослідження, зокрема прикордонних проблем на стику психології та соціології. Щодо «межі» між соціологією і соціальною психологією то існує спільність інтересів: на рівні загальної теорії соціології, де досліджуються проблеми співвідношення суспільства і особистості, суспільної свідомості і соціальних інститутів влади і справедливості; в області спеціальних соціологічних теорій. Наприклад, соціологія масових комунікацій, громадської думки, соціологія особистості.

Ми поставили мету вивчити та проаналізувати закономірності поведінки і діяльності людей, їх життєвий досвід у малих та великих групах, соціалізацію особистості та розвиток соціальних установок у системі наукового знання.

Соціальна психологія є наукою про конкретні механізми взаємозв'язку соціального та психічного, їхні взаємовплив та взаємозалежність. Об'єктом соціальної психології є соціальна психіка: соціальне мислення людей, соціальні впливи, групові та соціальні взаємовідносини. Предмет досліджень соціальної психології відображає суспільні інтереси свого часу. Дослідження психології мас у Європі було важливим для першої чверті ХХ століття, коли вона переживала період революцій. Вивчення

расових стереотипів припадало на 40-ві роки ХХ ст., позначені нацистською ідеологією, після Другої світової війни актуальним стало дослідження конформізму, спровоковане «суспільством контролю», нетерпимістю до інакомислення. У 60-ті роки масові рухи, безпорядки, злочинність, що охопили Європу та США, викликали необхідність розуміння агресії. У 70-ті роки під впливом фемінізму зросла увага до гендерних досліджень. А 80-ті роки для психологів принесли необхідність розуміння аспектів гонки озброєнь, проблему мирного співіснування людей. Початок 90-х – це інтерес до міжкультурної взаємодії та дослідження реагування на міжкультурні особливості. Крім цього, чільне місце посідають у цей час психологічні проблеми соціальних дилем та обґрунтування умов альтруїстської поведінки людей.

Соціологія виокремила в самостійну науку лише в середині ХІХ ст. Великим є внесок у розвиток соціології як науки Л. Гумпаловича, О. Конта, А. Смола, Г. Спенсера, Г. Тардата ін. Соціологія злочинності стала об'єктом досліджень таких відомих юристів, як О. Бандурка, А. Герцензон, Я. Гілінський, А. Гуров, А. Закалюк, А. Зелінський В. Кудрявцев, Е. Раска, А. Яковлев та ін.

Незважаючи на те, що злочинність – це невід'ємна і вельми помітна складова кожного суспільства і ніколи не бракувало інтересу до вивчення цієї теми науковцями, соціологія злочинності є порівняно новою галуззю вітчизняної соціології. Актуальність же вивчення і запобігання соціальній злочинності визначається тим, що існує справжній виклик суспільству, соціальному порядку з боку кримінального світу, професійної та організованої злочинності; комплекс гострих і не вирішених соціальних проблем, які супроводжують явище злочинності. Також вона безпосередньо торкається соціального порядку, специфічно відбивається на соціальних відносинах, структурах, інститутах, що загострює професійний інтерес соціологів до змісту й наслідків цього явища. У структурі вітчизняної соціології відсутня окрема галузь, яка була б спеціально зорієнтована на дослідження феномену злочинності, виконувала б функцію мобілізації інтелектуальних ресурсів для протидії злочинності, допомагала б у боротьбі з нею і розвивалася б як інститут громадянського суспільства. Але реалії життя вже спричинили формування попиту громадянського суспільства на достовірну інформацію

стосовно криміногенної ситуації, реального стану і тенденцій злочинності, дані, які б доповнювали офіційну кримінальну статистику [1].

Таке замовлення є рисою демократичного суспільства, воно і надалі буде активізуватися разом з досягненням певних щаблів зрілості демократії і формування громадянського суспільства. Задовольнити цей попит можливо виключно в межах соціологічного вивчення проблеми із застосуванням притаманних соціології методів і технологій пізнавальної діяльності.

Тому актуальним є питання розвитку соціології злочинності в межах української соціології, позитивне вирішення якого надасть можливість вивчати феномен злочинного у різних соціальних аспектах, буде мати суттєве прикладне значення для потреб державних органів та громадськості [2].

Теми соціальних відхилень і соціальних патологій, проблема злочинності та її наслідків, долі засуджених неповнолітніх деліквентів в останні роки присвячували свої дослідження українські соціологи Н. Паніна, В. Пилипенко, В. Підшивалкіна, М. Пірен, Н. Победа, В. Соболев, В. Хмелько та ін.

Оцінка будь-якої поведінки передбачає порівняння її з певною нормою. За результатами порівняння з нормою визначають нормальну (таку, що відповідає нормі: психічного здоров'я, права, культури, моралі тощо) і аномальну девіантну поведінку особистості. Девіантологія є психологією девіантної поведінки. О. В. Змановська, С. Кон, Н. Ю. Максимова розриваючи це поняття виділяють позитивну і негативну девіацію, її багаторазовість, агресивність (як по відношенню до інших, так і до себе), духовні проблеми, емоційні, саморегуляції, негативний життєвий досвід.

Отже, вивчивши та проаналізувавши закономірності поведінки і діяльності людей, їх життєвий досвід, етапи соціалізації особистості, розвиток соціальних установок у історичному контексті, ми довели важливість розвитку наукових знань у галузі соціальної психології, соціології злочинності, девіантології з метою забезпечення запобігання соціальній злочинності.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М., Соболев В. О., Рушенко І. П., Ярмаш О. Н. Соціологічне забезпечення діяльності органів внутрішніх справ : навч.-практ. посіб. Харків : Ун-т внутр. справ, 1996. 36 с.

2. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2001. 370 с.

Одержано 03.03.2018

Охарактеризовано соціальну психологію, соціологію преступлений, девиантологію в системі розвитку наукових знань в разрізні процесів історичного розвитку суспільства – від часів античності до нашого часу. Проаналізовано закономірності поведінки та діяльності людей, їх життєвий досвід в малих та великих групах, соціалізацію особистості та розвиток соціальних установок.

Ключові слова: соціальна психологія, психологія преступності, девиантологія, суспільство, суспільне свідомість, суспільні інтереси.

УДК 159.947.5

Анна Валеріївна КОЛЧИГІНА,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри практичної психології

Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків);

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3747-5977>;

Ольга Олександрівна ЗАЙЦЕВА,

асистент кафедри практичної психології

Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків)

СТИЛЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ В ЮНАКІВ І ДІВЧАТ З РІЗНОЮ МОТИВАЦІЙНОЮ ОРІЄНТАЦІЄЮ

Емпірично досліджено особливості різниці стилю саморегуляції в юнаків і дівчат. Виявлено особливості мотиваційної орієнтації студентів в процесі навчання. Зроблено висновки щодо виявлення стилю саморегуляції юнаків і дівчат з різною мотиваційною орієнтацією.

Ключові слова: академічна саморегуляція, стиль саморегуляції, зовнішня мотиваційна орієнтація, внутрішня мотиваційна орієнтація.

Нові інформаційні технології, засоби масової комунікації багатократно підсилили можливості впливу на свідомість і підсвідомість як окремої людини, так і на великі групи людей